

Innspill til ekspertgruppen

Dato: 5. mai 2017

Statped takker for muligheten til å gi innspill på utfordringsbildet vi ser for barn og unge med særskilt tilrettelegging. Gjennom vårt arbeid har vi opparbeidet kunnskap om utfordringer for et bredt mangfold av kommuner og brukere i hele landet.

Ulik kommunal praktisering av inkluderende opplæring

Statpeds målbilde vektlegger fordelene og mulighetene ved en inkluderende og tilrettelagt opplæring. Statped erfarer en stor ulikhet i hvordan inkludering oppfattes, tolkes og gjennomføres i de enkelte kommuner. Konsekvensen er at elevene møter svært ulike praksiser rundt om i landet.

På tross av at staten i all hovedsak har avviklet sine spesialskoler, har det vært en økning i segregerende tiltak gjennom kommunale spesialskoler og spesialavdelinger. Hovedgrunnen til at så mange elever blir segregert er at man ikke har kompetanse på å drive spesialundervisning eller takle utfordrende atferd i en klassesammenheng. Da blir løsningen å ta elevene ut, både for å spare omgivelsene og med en tro på at elevene vil lære best i skjermede omgivelser. Statped mener dette har med holdninger å gjøre, men også med kunnskaper og ferdigheter. Mange er dyktige på spesialundervisning, men det er for få som greier å kombinere den med et godt samspill mot en klasse. Statped har kompetanse til å drive opplæring om dette til sektoren.

Å bli tatt ut av klassefelleskapet påvirker elevenes sosiale tilhørighet, begrenser elevenes mulighet til å bli inkludert og kan bidra til en redusert sannsynlighet for videre opplæring og tilknytning til arbeidslivet. Et mangfoldig klassemiljø har en positiv innvirkning på den generelle toleransen for anderledeshet.

Ulike lokale forutsetninger for å etterspørre og ta i bruk kompetanse

Statped erfarer at det i en rekke tilfeller stilles for lave forventninger til elever som trenger tilpasning. Noe av dette kan forklares med at barnehager og skoler kan oppleve det som krevende å tilrettelegge på en god nok måte. Mange opplever å mangle kompetanse både til å avdekke behovet og kunnskap om hvordan opplæringen kan tilpasses på best mulig måte. Det kan handle om faglig kunnskap, og det kan handle om kjennskap til tilgjengelig teknologi og hvordan den kan tas i bruk.

Et nasjonalt kompetansemiljø vil kunne være svært viktig støtte for læreren og for PP-tjenesten og vil kunne bidra til å sikre et høyt og evidensbasert nivå på tiltakene. En formalisering av kommunenes bruk av det statlige støtteapparatet, eksempelvis gjennom en lovforankring, vil bidra til at viktig spisskompetanse vil komme flere brukere til gode og at det utvikles mer likeverdighet i de kommunale tjenestene til en sårbar gruppe i landet som helhet.

Det er i dag lite forskning og systematisering av effektene av spesialundervisning og spesialpedagogisk innsats. Et mer systematisk arbeid på dette feltet i framtiden vil kunne sikre en bedre dokumentert praksis med større vekt på effekt.

Ulik kjennskap til og bruk av teknologi

Statped ser en utfordring i elevenes svært ulike adgang til digitale hjelpemidler og den store variasjonen i lærernes kompetanse i bruk av slik teknologi ovenfor vår gruppe. Det er et betydelig behov for en kompetanseheving dersom potensialet som ligger i ny digital teknologi skal komme vår elevgruppe til gode.

De senere årene har det skjedd en teknologisk utvikling som radikalt har endret mulighetene for mestring og inkludering av elever med behov for tilpasning. Teknologi kan hjelpe skoleeier og kommunene til å la mer av spesialundervisningen skje i det ordinære klasserommet. Vår erfaring er at barnehager og skoler opplever det som krevende å følge med på denne utviklingen.

Manglende tilrettelegging i enkeltfag og ved eksamen

Altfor mange unge er i dag forhindret fra å komme videre i sine liv grunnet manglende vurdering i enkeltfag og ved eksamen grunnet mangelfull tilrettelegging. Eksempler på dette er synshemmedes elever som opplever å bli fritatt fra eksamen i matematikk. Konsekvensen er at elevene blir forhindret fra videre utdanningsløp.

Ulik regeletterlevelse

Statped erfarer at det er ulikhet i hvordan Opplæringslovens § 1-3 om tilpasset opplæring sikres og faktisk realiseres lokalt og for bredden av elever. Oppgaven med å oppfylle denne lovparagrafen er svært omfattende og det er et spørsmål om hvor kjent handlingsrommet og tolkningen av denne paragrafen er. Vi ser også at praktiseringen av § 8-2 om organisering av elevene, der kommuner og skoler er tillagt et stort lokalt skjønnsrom, i for stor grad fører til unntak fra hovedregelen om at alle elever skal tilhøre klassefelleskapet.

Statped oppfatter at gjennomføringen av den valgte praksis blir styrende for effekten. Det betyr at skoler vil trenge kompetanse og veiledning i sine valg av strategier ovenfor en sårbar elevgruppe. Målsetningen må være at elever med behov for tilpasning skal oppleve å være inkludert og å ha likeverdige muligheter.